

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В МЕЖАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

*Халєєва О. В., Костіна Л. М., Поддуда І. А.
Харківська гуманітарно-педагогічна академія, Україна*

Одним із стратегічних завдань модернізації вітчизняної системи освіти є оновлення змісту професійної підготовки фахівців, вибір і структурування навчального й виховного матеріалу на засадах забезпечення альтернативних можливостей для здобуття освіти відповідно до індивідуальних потреб і здібностей учнів та студентів. Значна роль у цьому процесі приділяється музичному мистецтву, що обумовлено специфікою діяльності та має важливе значення для утвердження молоді людини в сучасному суспільстві. Сучасне музичне виховання орієнтується на формування ціннісного ставлення до музичного мистецтва, яке ґрунтується на соціально-художньому досвіді і виявляється через музичну культуру особистості. Музика бере участь у вихованні людей і перетворенні суспільства в пізнавальних цілях, формуючи інтелект і моральні якості, стимулюючи творчі здібності, сприяючи соціалізації [1].

Основне значення для дослідження проблеми впливу музичного мистецтва на соціалізацію майбутніх учителів, сьогоденних студентів мають наукові праці М. Головатого, В. Дряпкіки, Д. Кабалєвського, Л. Коваль, О. Костюка, В. Лісовського, Л. Масол, Н. Миропольської, О. Олексюк, В. Орлова, В. Петрушина, О. Рудницької, А. Сохора та ін.

Втілити на практиці завдання загальної освіти, музичного виховання, навчання, духовного розвитку особистості в умовах загальноосвітньої школи покликані педагогічні працівники, зокрема і вчителі музичного мистецтва. Від учителя, його професійної підготовки залежить формування особистості учня, його духовний розвиток, а звідси – й майбутнє суспільства. Професійна діяльність учителя виявляється у високому рівні організації навчального і виховного процесу, комплексному вирішенні завдань освіти, виховання і розвитку учнів. Важливою ознакою педагогічної підготовки вчителя вважається не тільки і не стільки знання предмету, скільки його спрямованість на кінцевий результат діяльності: вміння навчити, викликати інтерес до знань, сформувати певні риси та якості вихованця.

Не менш складною і актуальною педагогічною проблемою є якісна підготовка вчителя музичного мистецтва. Адже діяльність вчителя-музиканта є не тільки загальнопедагогічною, але й музично-творчою. У контексті нашого дослідження інтерес до музичних знань (му-

зично-пізнавальний інтерес) майбутніх учителів музичного мистецтва ми розуміємо як причину прагнення людини до пізнання музики (музичної мови, засобів музичної виразності, відомостей про композиторів, епоху тощо), до оволодіння практичними навичками виконання творів, а потребу в науковій творчості – як стан, що спричиняє необхідність звернення особистості до знайомства з наукою, досвідом пошукової роботи, методами дослідження.

Авторські дослідження – лекція-концерт з творів П. І. Чайковського, присвячений 160-річчю з дня народження композитора (2000 р.); лекція-концерт з творів Ц. А. Кюї, присвячений 165-річчю з дня народження композитора (2001 р.); лекція-концерт «Вікно до природи» (2003 р.) – спонукають студента до неформального знайомства з добробком класиків, розкривають пізнавальний інтерес до епохи, в якій жив творець-композитор, розвивають прагнення особистості майбутнього педагога сприймати світ через музично-естетичну потребу [2–3].

Види і форми естетичних потреб особистості можна умовно об'єднати у дві великі групи: потреби освоєння прекрасного в дійсності і потреби творення прекрасного, у творчій діяльності. Потреба естетична обумовлює зацікавленість людини в естетичних цінностях, у різноманітних формах діяльності, і насамперед у художній, у мистецтві, де естетичне начало виявляється в концентрованому виді. Естетична потреба особистості відноситься до розряду духовних потреб, хоча її генезис бере початок у матеріальній сфері життя людини. В цьому зв'язку цікава концепція А. Маслоу [4], яка складає центр його теорії особистості, що самоактуалізується. Класифікуючи людські потреби, вчений до вищого (п'ятого) рівня відносить потреби в «самоактуалізації», прагнення людини бути тим, ким вона може стати, включаючи потреби духовного і соціального зростання. В нормальних умовах вони є найбільш значущими, постійно актуальними.

На нашу думку, музична потреба людини це суб'єктивно необхідна, стійка і періодично діюча протягом онтогенетичного розвитку людини форма детермінації її музичної діяльності. Необхідність цієї особистісної форми активності обумовлена спектром тих емоційно-ціннісних реакцій людини, що неминуче виникають у неї, коли вона зустрічається зі звуковою, інтонаційною формою музики як носієм суспільного змісту. Стійкість її як потреби детермінована узагальненістю музичних спонукань, що складаються в індивіда у процесі його музичного розвитку і реалізуються в різноманітних ситуаціях сприйняття музики.

Музично-естетична потреба студентів музично-педагогічних факультетів є основною передумовою естетичного сприйняття, що фор-

мується і розвивається у процесі сприйняття музики. Перш ніж усвідомлюється брак того чи іншого музичного твору, він має бути попередньо сприйнятий людиною, виділений з музично-звукового потоку.

Висновки. Під музично-естетичною потребою особистості педагога ми розуміємо стійку особистісну освіту, що детермінує музично-естетичну діяльність людини. Вона (діяльність) розвивається в процесі сприйняття естетичних цінностей.

Підвищення рівнів музичної культури молоді не може здійснюватися через набір окремих виховних заходів. Тут потрібний комплекс науково обґрунтованих взаємозалежних засобів і впливів, що орієнтовані на удосконалювання й оптимізацію як різноманітних видів художньої діяльності особистості, так і соціальної спрямованості системи формування музичної культури студентів у навчально-виховному середовищі вищого освітнього закладу.

Література

1. Арделян О. М. Вплив музичного мистецтва на соціальне виховання майбутніх учителів / О. М. Арделян // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – № 2. – 2005. – С. 15–17.

2. Костіна Л. М. Музично-естетична потреба особистості педагога / Л. М. Костіна // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – № 2. – 2005. – С. 18–20.

3. Костіна Л. М. Соціальна спрямованість системи формування музичної культури студентів / Л. М. Костіна // Современные достижения в науке и образовании : сб. тр. V междунар. науч. конф. (27 сентября – 4 октября 2011 г., г. Нетания, Израиль). – Т. 2. – С. 50–52.

4. Маслоу А. Самоактуалізація / А. Маслоу // Психология личности. Тесты. – М., 1982. – С. 108–117.

МОЖЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ПРАЦІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНИХ НАПРЯМІВ

Костіна Л. М., Кобзар Ю. В.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

Науково-дослідна діяльність студентів є необхідною мірою майбутнього фахівця в будь-якій галузі знань.

У роботах [1–4] викладені основні методологічні та методичні підходи до організації наукових досліджень, та результати впрова-